

وزارت جهاد کشاورزی
سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی
مؤسسه تحقیقات علوم شیلاتی کشور

عنوان دستورالعمل فنی:

معیارها و ضوابط ساماندهی مزارع پرورش ماهی در قفس‌های دریاچه‌های پشت
سدهای کشور

نویسندگان:

همایون حسین زاده صحافی، منصور شریفیان، محمود بهمنی، محمود حافظیه، شهره مسائلی،
سید محمد وحید فارابی، جواد شیرازی، مهرانوش میرزایی بافتی

شماره ثبت: ۶۶۳۲۳

تاریخ ثبت: ۱۴۰۳/۸/۲۲

وزارت جهاد کشاورزی
سازمان ترویج، آموزش و تحقیقات کشاورزی
مؤسسه تحقیقات علوم شیلاتی کشور

عنوان دستورالعمل فنی: معیارها و ضوابط ساماندهی مزارع پرورش ماهی در قفس‌های دریاچه‌های پشت
سدهای کشور

نویسندگان: همایون حسین زاده صحافی، منصور شریفیان، محمود بهمنی، محمود حافظیه، شهره مسائلی،
سید محمد وحید فارابی، جواد شیرازی، مهرانوش میرزایی بافتی
همکار(ان): -

ناشر: مؤسسه تحقیقات علوم شیلاتی کشور
تاریخ انتشار: سال ۱۴۰۳

حق چاپ برای مؤلف محفوظ است. نقل مطالب، تصاویر، جداول، منحنی‌ها و نمودارها با ذکر مأخذ بلامانع است.

صفحه	عنوان	«فهرست مندرجات»
۱	چکیده	۱
۲	۱-مقدمه	۲
۷	۲-تعریف واژگان	۷
۸	۳-مزایای پرورش ماهی در قفس	۸
۸	۴-انواع قفس پرورش ماهی	۸
۹	۵-وضعیت سد های مهم کشور	۹
۱۴	۶-میزان تولید آبی پروری به تفکیک استان ها	۱۴
۱۷	۷-کل تولیدات شیلاتی	۱۷
۱۸	۸-تولیدات آبی پروری	۱۸
۱۸	۹-معیارهای انتخاب محل استقرار قفس	۱۸
۱۸	۱۰-کیفیت آب محل استقرار قفس	۱۸
۱۹	۱۱-شرایط محل استقرار قفس	۱۹
۱۹	۱۱-۱-عمق	۱۹
۱۹	۱۱-۲-بستر	۱۹
۱۹	۱۱-۳-جریان آب	۱۹
۱۹	۱۱-۴-ساخت قفس پرورش ماهی	۱۹
۲۰	۱۲-انواع تور مورد استفاده در قفس	۲۰
۲۰	۱۳-مواد مناسب برای ساخت کیسه قفس	۲۰
۲۱	۱۴-سیستم های پرورش ماهی در قفس	۲۱
۲۱	۱۵-حمل و نقل و رهاسازی بچه ماهی در قفس	۲۱
۲۱	۱۶-غذادهی در قفس	۲۱
۲۱	۱۷-روش صید ماهیان در قفس	۲۱
۲۲	۱۸-نکات مدیریتی در طول دوره پرورش در قفس	۲۲
۲۶	۱۹-طبقه بندی سدها	۲۶
۲۶	۲۰-طبقه بندی مزارع پرورش ماهی در قفس پشت سدها	۲۶
۲۷	۲۱-تعیین نقاط ضعف و قوت فعالیتهای پرورش ماهی در قفس دریاچه پشت سدهای کشور	۲۷
۲۷	۲۱-۱-نقاط قوت پرورش ماهی در قفس	۲۷

- ۲۱-۲-نقاط ضعف پرورش ماهی در قفس ۲۷
- ۲۲-ضوابط و مقررات فنی پیشنهادی برای تخصیص پهله های پشت سد های کشور به متقاضیان مزارع پرورش ماهی در قفس ۲۸
- ۲۲-۱-ضوابط فنی تخصیص پهله های آبی دریاچه پشت سدها برای پرورش ماهی در قفس ۲۸
- ۲۲-۲-ضوابط و مقررات فنی تخصیص اراضی ساحلی پشتیبان مزارع پرورش ماهی در قفس ۲۹
- ۲۳-وظایف تعیین شده برای پشتیبانی قفس ها ۲۹
- ۲۴-سیستم کد گذاری مزارع پرورش آبیان به منظور ساماندهی مزارع ۳۰
- ۲۵-ساماندهی نظارت بر عملکرد و مدیریت پرورش ماهی در قفس های پشت سدها ۳۰
- ۲۶-گردش کار عقد قرارداد آبی پروری در منابع پشت سدها ۳۱
- ۲۷-شفافیت های الزامی در واگذاری طرح های پرورش ماهی در قفس پشت سدها ۳۲
- ۲۸-تنوع شیوه و روش های پرورش در قفس ۳۳
- ۲۹-قوانین و دستورالعمل های موجود برای پرورش ماهی در قفس ۳۴
- ۳۰-ضوابط و معیار های پیشنهادی برای ساماندهی مزارع قفس در منابع آبهای داخلی ۳۴
- ۳۱-آئین نامه پیشنهادی برای ساماندهی، توسعه و مدیریت پرورش ماهی در قفس ۳۷
- ۳۲-درگاه صدور مجوز آبی پروری صنعتی و نیمه صنعتی ۴۴
- منابع ۴۶
- چکیده انگلیسی ۴۸

چکیده

امنیت غذایی وقتی تحقق می‌یابد که مردم به غذای کافی و مقوی دسترسی داشته باشند. ماهی و سایر گونه‌های آبی می‌توانند نقش موثری در ذائقه و تامین ویتامین‌ها و مواد مورد نیاز سلامت مردم داشته باشند. علاوه بر جنبه غذایی ماهی می‌توان به بخش شیلات و آبریان از دیدگاه اقتصادی به عنوان یک منبع عمده درآمد و همچنین اشتغال نگاه کرد. در کشورهای پیشرفته ماهی مقبولیت بسیاری دارد بطوریکه از ۴۰ کشور که ماهی منبع عمده پروتئین حیوانی آن‌ها به شمار می‌آید، ۳۹ کشور آن شامل کشورهای در حال توسعه است. داشتن دریا و برخورداری از پتانسیل آن یکی از امتیازات اقتصادی برای کشورها محسوب می‌شود به طوری که از این بخش می‌توان در زمینه‌های اقتصاد و اشتغال استفاده کرد. ایران نیز با داشتن منابع دریایی خزر، عمان و خلیج فارس یکی از کشورهای شاخص در حوزه دریایی به شمار می‌آید و این درحالی است که متوسط سرانه مصرف ماهی در ایران قریب به ۱۴ کیلوگرم است که نسبت به متوسط جهانی شرایط مناسبی ندارد. با توجه به اهمیت تولید آبریان در حوزه ماهیان سردآبی و این تحقیق به دنبال بررسی راهکارهای توسعه کارآفرینی و کسب و کارهای نوپای در حوزه ماهیان سردآبی است. امروزه نکاتی مانند بالا رفتن رفاه عمومی و رشد تقاضای دسترسی به مواد و غذاهای متنوع تر و نیز مسایل اقتصادی در تولید و مصرف گوشت احشام و ماکیان باعث شده است به تدریج و با شیب ملایمی مصرف ماهی و سایر آبریان رو به توسعه باشد. به دلیل محدودیت منابع آبی در آبهای داخلی و کاهش صید برخی از گونه‌های دریایی، پرورش ماهیان و سایر آبریان دریایی به عنوان راهکار مطمئن و مقرون به صرفه در تامین پروتئین مورد نیاز معرفی شده است. قابلیت تولید منظم، شرایط مناسب پرورشی، عدم آلوده سازی محیط، هزینه سرمایه گذاری نسبتاً کم و بازدهی اقتصادی مناسب از دیگر مشوقهای این امر هستند. به لحاظ تجاری نیز این روش می‌تواند محصول خود را با کمیت و کیفیت مطلوب به بازار عرضه کند. طبق طبقه بندی ICOLD (کمیسیون بین المللی سد های بزرگ)، سد بزرگ سدی است که با ارتفاع ۱۵ متر یا بیشتر از پی داشته باشد. اگر سدهایی بین ۵ تا ۱۵ متر ارتفاع داشته باشند و حجم مخزن آن‌ها بیش از سه میلیون متر مکعب باشد نیز به عنوان سدهای بزرگ نیز طبقه بندی می‌شوند.

تنوع اقلیم معیار مهمی در ساماندهی مزارع تلقی می‌شود که تنوع گونه ای را به دنبال دارد. بنابراین، بر اساس اقلیم های متنوع موجود در کشور و استقرار سدها در موقعیت های جغرافیایی متعدد، می بایست بر اساس اقلیم ها به پرورش گونه های مناسب مبادرت ورزید. در این ارتباط و به منظور ساماندهی مزارع پرورش ماهی در قفس های پشت سد های کشور دو اقلیم البرز شمالی و البرز جنوبی برای پرورش انواع کپور ماهیان و اقلیم های زاگرس میانی و شمالی برای پرورش ماهیان سرد آبی و بویژه قزل آلا توصیه می گردد.

کلمات کلیدی: قفس، آبهای داخلی، استانداردها، قوانین